Trygderettens rolle i å sikre at Navs praksis er i samsvar med EØS-retten

Partnerforum 23. april 2025

Professor Ingunn Ikdahl
ingunn.ikdahl@jus.uio.no

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Arbeids- og velferdsdirektoratet

Nav Arbeid og ytelser
1,6 mill saker (?)

Nav-kontoret lokalt

Nav Klageinstans
30-35 000 saker

Trygderetten
3-4000 saker

Lagmannsretten
60-100 saker

Høyesterett

EFTA-domstolen

Ftrl § 21-2

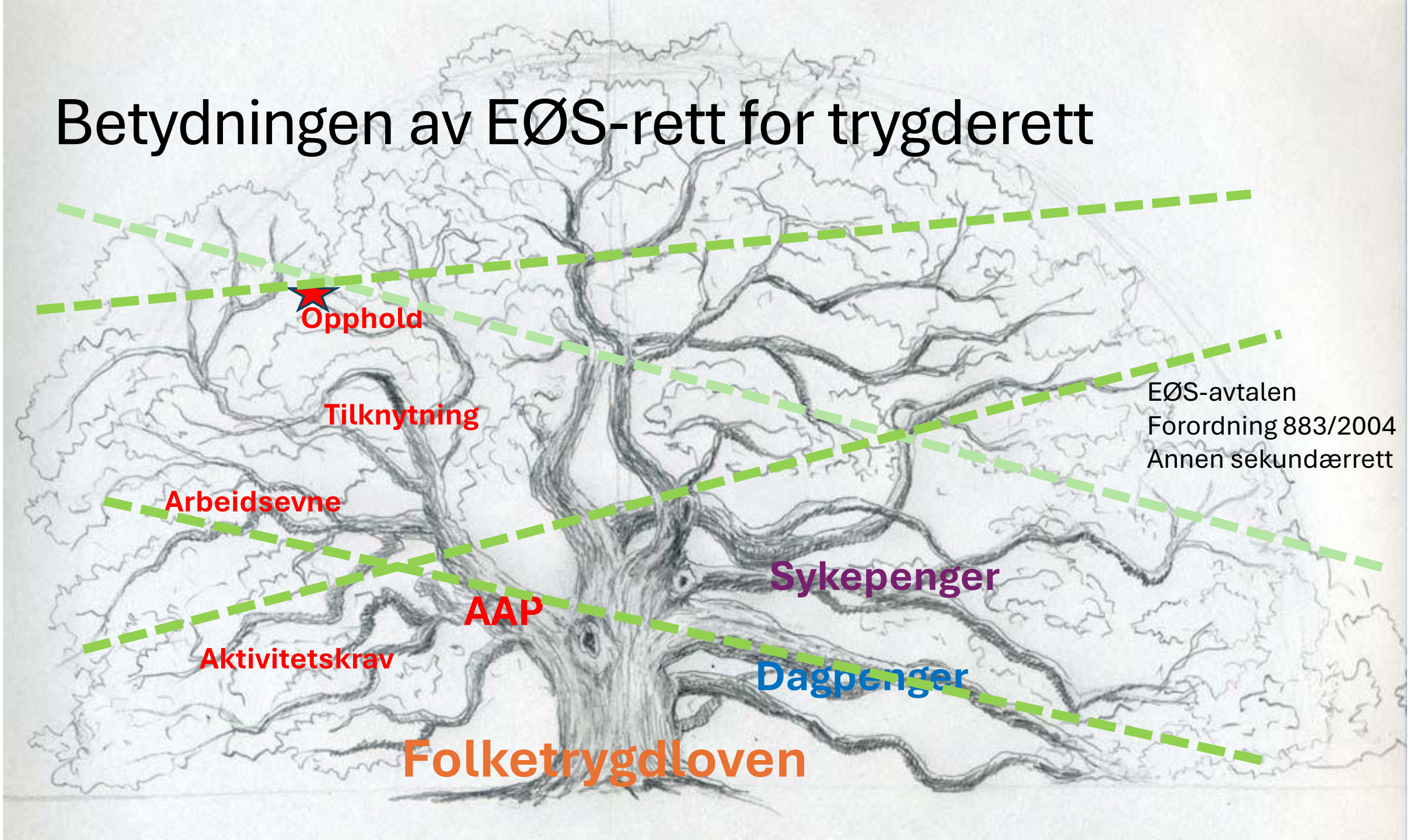

Sammensetning, saksbehandling etc.: Trygderettsloven (1966)

«Et domstolslignende forvaltningsorgan»

«Reell, om ikke formell, rettspleie»

Betydningen av EØS-rett for trygderett

Evner Trygderetten å identifisere når praksis er problematiske ift EØS?

- Blandet bilde…
- men mange eksempler på både oppheving av vedtak og realitetsavgjørelse/ omgjøring pga EØS-rett:

  - Hvilke ytelser er omfattet av forordning 883/2004: TRR-2020-1763 og E-2/22
  - Medlemskap i folketrygden vs kompetent stat: TRR-2015-215, TRR-2021-4368, TRR-2023-2272
  - Adgang til å sette frem krav ved tilknytning til flere land: TRR-2023-823
  - Likestilling av faktiske forhold i andre EØS-land: TRR-2015-874
  - Oppholdskrav og dagpenger: TRR-2009-2265, TRR-2019-2736, E-13/20
  - Eksportabilitet: TRR-2019-206
  - Refusjon av kostnader for tannhelsebehandling i utland: TRR-2020-406, E-15/23
  - Krav om medlemstid og minsteytelser for uføretrygd og pensjon: TRR-2019-3192, TRR-2021-1525 (og E-3/23), TRR-2017-3346, TRR-2020-2600, TRR-2021-02353

Å sikre at Navs praksis er i samsvar med EØS: Utfordringer internt i Trygderetten

- Eks. Trygdeskandalen:
  - Langvarig prosess før avklaring
  - Oppholdskrav for AAP ble godtatt → Tvil ble reist om oppholdskrav for AAP (sommeren 2017) → Bred forståelse av at praksis var EØS-stridig (høsten 2018)

- Momenter:
  - Trygderetten er avhengig av sakene som kommer fra Nav Klageinstans
  - Resultat i enkeltsaker: Oppheve eller realitetsavgjørelse?
  - Enhetlig praksis vs uavhengige «rettsmedlemmer»: Interne tiltak
  - Praktisk anledning til grundig, kritisk analyse
  - Bruken av adgang til «utvidet rett»?
    - Trrl § 7: «Trygderettens leder kan beslutte at retten settes med tre eller fem rettsmedlemmer **når det må antas at rettens avgjørelse kan bli bestemmende for praksis på et saksområde**.»

Å sikre at Navs praksis er i samsvar med EØS:
Utfordringer med ekstern oppfølging av TRR rettsforståelse

- Eks: Saker om sammenlegging av tid (art 6) vs adgang til minstekrav om ett år (art 57)
- Juni 2022: I TRR-2020-2600 var TRR var uenig med Navs rettsforståelse, men avslag pga andre vilkår.
- Saken ble anket, Nav tok problemstillingen opp med departementet, et stort antall saker ble stilt i bero
- Juni 2024: dom i LB-2023-68371, tok ikke stilling til art 57
- Høsten 2024: AVD ventet på avklaring fra departementet
- Desember 2024: Sivilombudet uttalelse om annen ventende klagesak
  - **«Når saken allerede har vært behandlet i Trygderetten har Nav en meget sterk oppfordring til å behandle saken i tråd med Trygderettens føringer. Dette gjør at Navs adgang til å stille en konkret sak som allerede har vært behandlet i Trygderetten i bero er særlig snever.»**
- Januar 2025: Nytt rundskriv fra Nav omtaler sak A:
  - «Etter Navs syn er det sterke holdepunkter for en annen tolkning av ordlyden enn den Trygderetten har kommet frem til, som passer langt bedre med forordningens oppbygning og sammenheng, og som sikrer at artikkelens formål opprettholdes. **Nav fastholder derfor at Trygderettens forståelse av bestemmelsen er uriktig.**»

Å sikre at Navs praksis er i samsvar med EØS:
Utfordringer med ekstern oppfølging av TRR rettsforståelse

- Eks. Garantitillegg/minimumsytelser og art 58

- 2022: TRR leder beslutter å sette rett med 5 medlemmer pga prinsipielle spørsmål. AVD blir orientert om at retten settes satt med 5 medlemmer, og at spørsmål til EFTA-domstolen ble vurdert. AVD trer inn som part.
- 2023: anmodning om rådgivende uttalelse til EFTA-domstolen. Muntlig rettsmøte i EFTA-domstolen
- April 2024: EFTA-domstolens uttalelse E-3/23
- September 2024: Trygderettens kjennelse TRR-2021-1525
- Mars 2025: departementet ber AVD anke kjennelsen til lagmannsretten

Regjeringen.no

Søk

Tema Dokument Aktuelt Departement R

Forsiden • Aktuelt • Nyheter

Anker kjennelsen om minimumsytelser og uføretrygd til lagmannsretten

Nyhet | Dato: 19.03.2025

Trygderetten mener at uføre som har bodd eller jobbet i andre EØS-land kan ha rett til garantitillegg fra Norge. Staten er uenig, og anker saken til lagmannsretten.

Saken vil kunne berøre personer som mottar uføretrygd i Norge, og som tidligere har bodd eller jobbet i andre EØS-land.

Saken reiser prinsipielle spørsmål som kan påvirke hvordan vi utformer den norske uføretrygden, og innretningen av regelverket. Vi mener derfor at norske domstoler bør ta stilling til dette spørsmålet, sier statssekretær i Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Ellen Bakken.

- Trygderettens rolle i å sikre at Navs praksis er i samsvar med EØS:

- Sentralt plassert – men samtidig på sidelinjen?